

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

วิทยาการคอมพิวเตอร์ก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ ได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล และยังคงแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของมนุษย์ ในอันที่จะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ตามธรรมชาติบางประการได้ เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ เป็นตัวอย่างที่ดีของความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการสาขานี้ มนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงกระบวนการ ให้การสืบพันธุ์จากเดิมที่ต้องเริ่มต้นจากการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงเป็นการสืบพันธุ์โดยไม่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์กันอีกต่อไป

การใช้เทคโนโลยีต่างๆ ล้วนแต่อาจก่อให้เกิดคุณและโทษได้ ทั้งสิ้น เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ก็เช่นเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีนี้อาจช่วยให้คู่สมรสจำนวนมากสามารถมีบุตรได้ ตามความประสงค์ขณะเดียวกันอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ขัดต่อศีลธรรมโดยสิ้นเชิงก็ได้ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ในการรับตั้งครรภ์แทนเป็นประเด็นหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของผู้คนในสังคมจำนวนมาก การใช้เทคโนโลยีนี้อาจช่วยคู่สมรสฝ่ายหญิงที่ไม่อาจตั้งครรภ์ให้สามารถมีบุตรซึ่งมีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมกับตนเองได้ตามปรารถนาขณะเดียวกันก็เอื้อให้มีการใช้เนื้อตัวร่างกายของมนุษย์ในกิจกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติ เปิดโอกาสให้มีการนำบุคคลที่อยู่ในภาวะที่อ่อนแอกว่ามาใช้งานที่ไม่แตกต่างไปจากภาวะความเป็นทาส และส่งเสริมให้มีการพรากเด็กที่กำเนิดมาจากหญิงที่ตั้งครรภ์เด็กนั้น

การรับตั้งครรภ์แทนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบำบัดภาวะมีบุตรยากได้ เกิดขึ้นและพัฒนาไปพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ในต่างประเทศปรากฏว่ามีการรับตั้งครรภ์แทนเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่แล้วหญิงที่ตั้งครรภ์แทนจะส่งมอบเด็กให้แก่คู่สมรสที่ต้องการมีบุตร ส่วนกรณีที่หญิงที่ตั้งครรภ์แทนเปลี่ยนใจไม่ส่งมอบเด็กให้และเกิดปัญหาเป็นคดีความฟ้องร้องในศาล ต่อกันมีไม่มากนัก สำหรับในประเทศไทยนั้น ความรู้เกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทนได้พัฒนาขึ้นพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ในสาขานี้เช่นเดียวกัน และปริมาณการรับตั้งครรภ์แทนก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ แต่การเก็บรวบรวมสถิติในประเทศไทยยังเป็นไปอย่างไม่มีระบบและไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการ

การรับตั้งครรภ์แทนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมที่สลับซับซ้อน และได้แบ่งแยกความคิดเห็นของผู้คนในสังคมเป็นสองฝ่ายเสมอ ซึ่งแต่ละฝ่ายก็ต่างมีเหตุผลทางจริยธรรมเป็นเครื่องรองรับ ฝ่ายที่สนับสนุนการรับตั้ง ครรภ์แทนอ้างสิทธิของคู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรได้ว่ามีสิทธิในการสืบพันธุ์เช่นเดียวกับคู่สมรสอื่นที่สามารถมีบุตรได้ ตามปกติและสนับสนุนสิทธิในความเป็นส่วนตัวในอันที่จะคิดกันไม่ ให้อำนาจรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์การกระทำ ของตนเองที่ปราศจากอันตรายต่อผู้อื่น ฝ่ายนี้เห็นว่า การรับตั้ง ครรภ์แทนอาจก่อให้เกิดประโยชน์ ร่วมกันของ คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรและหญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทนผู้อื่นได้ ในทางตรงกันข้ามฝ่ายที่คัดค้านการรับตั้ง ครรภ์แทนกลับเห็นว่า การรับตั้ง ครรภ์แทนเป็น กิจกรรมที่ฝืนธรรมชาติของมนุษย์ ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์ จากเนื้อตัวร่างกายของหญิงโดย มิชอบรวมทั้งเป็น กิจกรรมที่ไม่ต่างไปจากการซื้อขายเด็กที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กและสังคมโดยรวม

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีค วามเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ การรับตั้งครรภ์แทนเป็นกิจกรรมที่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด องค์การวิชาชีพทางการแพทย์ ด้านต่างๆ ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมไม่ให้มีการนำเทคโนโลยีนี้ไป ใช้ในทางมิชอบ องค์การวิชาชีพเหล่านี้จะมี การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพภายในองค์ กรของตนเองซึ่งไม่ เพียงแต่เป็นไปเพื่อกำหนดมาตรฐานในการ ให้บริการแก่ผู้เข้ารับบริการเท่านั้นแต่ยังเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอีกด้วย มาตรฐานทางวิชาชีพขององค์การวิชาชีพในต่างประเทศจึงเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่สามารถป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบจากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน และสามารถคุ้มครองประโยชน์ของเด็กที่จะเกิดจากการรับตั้งครรภ์แทนเป็นอย่างดี

การรับตั้ง ครรภ์แทนได้ นำไปสู่ การถกเถียงปัญหาทางกฎหมายหลายประการ เช่น ความชอบด้วยกฎหมายของการรับตั้ง ครรภ์แทน สถานะทางกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการรับตั้งครรภ์แทน อำนาจปกครองเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทน ตลอดจนสภาพบังคับทางกฎหมายของสัญญารับตั้ง ครรภ์แทน ในหลายประเทศทั่วโลก มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้ง ครรภ์แทนไว้ โดยเฉพาะ แต่กฎหมายเหล่านี้ก็มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศบางประเทศห้ามมิให้มีการรับตั้ง ครรภ์แทนอย่างเข้มงวด โดยถือว่าการรับตั้ง ครรภ์แทนเป็นความผิดทางอาญา บางประเทศห้ามมิให้มีการรับตั้ง ครรภ์แทนเฉพาะการรับตั้ง ครรภ์แทนที่มีผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เท่านั้น แต่บางประเทศกลับถือว่าการรับตั้งครรภ์แทนเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะมิผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ก็ตาม การกำหนดสถานภาพของเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทนเป็น ปัญหาข้อยุ่งยากที่สุดประการหนึ่งสำหรับประเทศที่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้ง ครรภ์แทน บางประเทศยืนยันที่จะถือ ว่าเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทนเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทน ซึ่งในกรณีเช่นนี้คู่สมรสที่ต้องการ

มีบุตรจะสามารถเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กได้ ตามกระบวนการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเท่านั้น บางมลรัฐในสหรัฐอเมริกากำหนด ให้คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กโดยไม่ 'ถือว่าหญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทนเป็นมารดาของเด็ก บางมลรัฐเพียงแต่มีข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรเป็นบิดามารดาของเด็ก แต่ เปิดโอกาสให้หญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทนเปลี่ยนใจและขอเป็น มารดาตามกฎหมายของเด็กได้ บางประเทศสร้างกระบวนการในชั้นศาลขึ้น โดยกำหนด ให้คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรสามารถยื่นคำร้องต่อ ศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่ง ให้คู่สมรสเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กได้" โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

การกำหนดสถานภาพทางกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทนไว้โดยเฉพาะ ทำให้เด็กที่เกิดจากกระบวนการนี้มีสถานภาพที่ชัดเจน แต่หากฝ่ายหญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทนเปลี่ยนใจไม่ส่งมอบเด็ก ให้ตามข้อตกลง ก็จะทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทที่ฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลตามมา กฎหมายของบางประเทศจึงมี การกำหนดไว้ ด้วยว่าเมื่อมีกรณี พิพาทดังกล่าวแล้ว จะมีหลักเกณฑ์อย่างไรในการพิจารณาว่า 'เด็กนั้นควรอยู่ในอำนาจปกครองของฝ่ายใด โดยบางประเทศยังคง ใช้หลักการเช่นเดียวกันกับการพิจารณากำหนดอำนาจปกครองเด็กเมื่อมี ความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา กล่าวคือ กำหนด ให้ศาลพิจารณากำหนดอำนาจปกครองของเด็กโดยพิจารณาถึงประโยชน์ และความผาสุกของเด็กเป็น สำคัญ แต่ในบางประเทศมีนักวิชาการจำนวนมากที่สนับสนุน ให้การกำหนดอำนาจปกครองเด็กเป็น ไปตามสัญญาระหว่าง คู่กรณี กล่าวคือ ให้ศาลกำหนด อำนาจปกครองตามที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ข้อเสนอดังกล่าวก็ยังไม่มียประเทศใดนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายอย่างชัดเจน

สำหรับประเทศไทยนั้น การรับตั้ง ครรภ์แทนได้ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเช่นเดียวกับต่างประเทศ แต่ ประเทศไทยยังคงไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้ง ครรภ์แทนโดยเฉพาะ การนำกฎหมายอื่น มาปรับ ใช้ อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการ สมควรที่ประเทศไทยจะพิจารณาบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการรับตั้ง ครรภ์แทน โดยเฉพาะเพื่อรองรับกับความต้องการของประชาชนในการตั้ง ครรภ์แทนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสังเกตข้างต้นสำหรับกรณีของร่างพระ ราชบัญญัติรับตั้งครรรค์แทน พ .ศ. .... นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาที่จะต้องทำการแก้ไขจากการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของการรับตั้งครรรค์แทน

1.1 รัฐควรนำมาตรการทางอาญามาใช้เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จากหญิงที่รับตั้ง ครรรค์ แทนและเพื่อคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรรค์ แทน แต่ ควรจำกัด เฉพาะการรับตั้งครรรค์แทนที่มีผลประโยชน์ในเชิงการค้าเข้ามาเกี่ยวข้องเท่านั้น

1.2 รัฐควรบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมมิ ให้มีการรับตั้งครรรค์แทนด้วยการห้ามมิให้มีการจัดตั้งคนกลาง หรือองค์กรใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์ ทางการค้าเพื่อช่วยเหลือให้มีการรับตั้ง ครรรค์ แทน และห้ามมิให้มีการโฆษณาใดๆ ไม่ว่าจะนำไปเพื่อหาหญิงที่ต้องการรับตั้งครรรค์แทนหรือเพื่อ แสดงว่าตนต้องการรับตั้งครรรค์แทนผู้อื่นด้วย

1.3 ควรมีการออกกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ทั้งหมด เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน เช่น จากการออกร่างพระราชบัญญัติรับตั้งครรรค์แทน พ.ศ. .... ออกมาเพื่อควบคุมการรับตั้งครรรค์แทน แต่ในระบบกฎหมายไทยไม่มีกฎหมายที่จะออกมา เพื่อควบคุมการนำไข่และอสุจิจากบุคคลอื่นมาใช้ ที่ นี้เป็นเพราะการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญ พันธุ์นั้นไม่ได้มีแต่เพียงการตั้งครรรค์แทนเท่านั้น ยังมีการใช้ไข่หรืออสุจิจากบุคคลอื่นอีกด้วย ดังนั้น ในเมื่อรัฐมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะควบคุมการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์จึงสมควรอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการนำไข่และอสุจิ ซึ่งในจุดนี้เองที่จะไปเกี่ยวเนื่องกับการวิจัย ทางการแพทย์หลายๆประการที่มีการนำไข่และอสุจิมาใช้ เพราะถ้ามีกฎหมายและมาตรการควบคุม การนำไข่และอสุจิอย่างชัดเจนแล้วนั้น จะส่งผลให้การวิจัยในแขนงนี้ก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิม เนื่องมาจากนักวิจัยและผู้สนับสนุนด้านเงินทุนมีความมั่นใจต่อกระบวนการควบคุมและตรวจสอบ รู้ขอบเขตของสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อการวิจัย และในเมื่อรัฐมีมาตรการควบคุมที่ชัดเจน

1.4 ควรแก้ไขร่าง พระราชบัญญัติ ให้รวมถึงกรณีของการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญ พันธุ์แบบที่ทำให้เด็กที่ เกิดมามีลักษณะทางพันธุกรรมที่แตกต่างจากคู่สมรสไว้ด้วยเนื่อ งจากร่าง พระราชบัญญัติฯ นั้นกำหนดให้คู่สมรสใช้วิธีช่วยการเจริญพันธุ์ที่ทำให้เด็กที่เกิดมามีลักษณะทาง พันธุกรรมที่เหมือนกับของคู่สมรส แต่โดยที่เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์นั้นสามารถทำให้เด็กที่ เกิดมานั้นมีลักษณะทางพันธุกรรมที่ไม่ตรงกับของคู่สมรสได้ และในอนาคต ต่ก็ไม่แน่ว่าจะมีการ ค้นพบเทคนิคใดๆ ที่แตกต่างจากในปัจจุบันอีก ดังนั้นจึงเป็นการไม่เหมาะสมที่ร่างพระราชบัญญัติ ๓ นี้ จะกำหนดเป็นเกณฑ์ตายตัวลงไปเลยว่าให้ใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์แบบใด เพราะเช่นนั้น

แล้วกรณีที่พระราชบัญญัติ ออกมาเพื่อควบคุมการรับตั้งครรภ์แทนจะเป็น การกีดกันคู่สมรสที่ไม่สามารถใช้วิธีการเช่นในพระราชบัญญัติกำหนดไว้ออกไปจากการควบคุมของกฎหมาย เช่นนี้ แล้วเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการควบคุมการรับตั้งครรภ์แทนก็เป็นอันไร้ผลไป

1.5 รัฐควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับตั้งครรภ์แทน และการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นการอุดช่องว่างในการกระทำความผิด

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและกำกับการรับตั้ง ครรภ์ แทน

2.1 หากรัฐเลือกที่จะไม่ใช่มาตรการทางอาญาในการควบคุมการรับตั้ง ครรภ์ แทน หรือเลือกที่จะ ใช้มาตรการทางอาญาควบคุมเฉพาะการรับตั้ง ครรภ์ แทน ในเชิงพาณิชย์ เท่านั้นรัฐควรมี มาตรการเสริมอย่างอื่นเพื่อควบคุมไม่ให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากหญิงที่รับตั้ง ครรภ์ แทนหรือเด็กที่จะเกิดมาด้วย เช่น

- รัฐต้องพิจารณากำหนด กระบวนการในการคัดกรองบุคคลที่ดี องค์กรมีบุตรด้วยการ ให้มีการรับตั้งครรภ์แทนอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันมิให้มีการรับตั้งครรภ์แทนโดยไม่จำเป็น

- รัฐต้องพิจารณากำหนดมาตรการในการคัดกรองหญิงที่รับตั้ง ครรภ์ แทนอย่าง เข้มงวด โดยจำเป็น ต้องพิจารณาเงื่อนไขของหญิงที่จะเข ้ารับตั้ง ครรภ์ แทนผู้อื่นว่า จะต้องมี คุณสมบัติประการใดบ้างหรือไม่ เช่น อายุขั้นต่ำหรือขั้นสูง ภูมิลำเนาสถานภาพการสมรส ประวัติ ในการมีบุตรหรือเลี้ยงดูบุตร ประวัติในการรับตั้ง ครรภ์ แทนและความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ระหว่างหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนกับคู่สมรสที่ต้องการมีบุตร เป็นต้น

- รัฐต้องพิจารณากำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน และสิทธิของคู่สมรสที่ต้องการมีบุตร ด้วยการสร้างกลไกที่จะสามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับทราบ ถึงสถานะทางกฎหมายของการรับตั้ง ครรภ์ แทน สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลทั้งสองฝ่าย ตามสัญญา และผลกระทบทั้งปวงที่จะ เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายทั้งในกรณีที่มีก ารปฏิบัติตามสัญญา หรือในกรณีที่ไม่มีกรปฏิบัติตามสัญญา รวมทั้งประวัติของมารดา ประวัติทางการแพทย์ และทาง จิตแพทย์ด้วย เพื่อป้องกัน โรคทางการแพทย์ที่ถ่ายทอดมาให้กับเด็ก เช่น ดับอวัยวะ เบาหวาน ลมชัก บ้าหู เป็นต้น

2.2 รัฐควรบัญญัติหลักการพื้นฐานในการควบคุมและกำกับการรับตั้ง ครรภ์ แทนไว้ใน กฎหมายแม่ 'บท และกฎหมายแม่ 'บทนี้ควร ให้อำนาจผู้รับผิดชอบซึ่งไม่ว่า จะเป็นหน่วยงาน คณะกรรมการ หรือบุคคลใดที่กฎหมายกำหนดดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองต่อไป

2.3 รัฐควรมีการกำหนดถึงมาตรฐาน การปฏิบัติวิชาชีพแพทย์ และค วามรับผิดชอบของ แพทย์ในการกระทำที่เกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทนให้ชัดเจน รวมถึง ความรับผิดชอบของโรงพยาบาล เช่น การทุจริตทางเวชระเบียน เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์กรควบคุมและกำกับการรับตั้งครรภ์แทน

3.1 รัฐควรมอบหมาย ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอยู่ หน่วยงานหนึ่ง ให้มีอำนาจหน้าที่ ในการควบคุมการรับตั้ง ครรภ์แทน โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้ง หน่วยงานให้มีขึ้นมา โดยหน่วยงานนี้ อาจเป็นหน่วยงานทางธุรการเพียงอย่าง เดียว และมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง ให้มี อำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมและกำกับการรับตั้ง ครรภ์แทน ตลอดจนกำหนด หลักเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 เมื่อมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมและกำกับการรับตั้ง ครรภ์แทนแล้ว คณะกรรมการอาจกำหนด ให้ผู้ดำเนินการ ให้มีการตั้ง ครรภ์แทนต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการ ในทุกกรณี หรืออาจกำหนด ให้มีการขึ้นทะเบียนของผู้ ดำเนินการ จัด ให้มีการรับตั้ง ครรภ์แทนต่อ หน่วยงานที่รับผิดชอบก็ได้ และเมื่อมีการขึ้นทะเบียนแล้ว หากผู้ดำเนินการนั้นปฏิบัติตามหลัก เกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด ก็ไม่จำเป็นต้องมีการขออนุญาตต่อคณะกรรมการแต่อย่างใด เว้นแต่ ในกรณีที่มีเหตุผลจำเป็น ที่แตกต่างไปจากกรณีปกติธรรมดา คณะกรรมการอาจกำหนด ให้ ผู้ดำเนินการขออนุญาตต่อคณะกรรมการเป็นรายกรณีก็ได้

3.3 รัฐควรกำหนดให้สถานบริการที่ให้บริการในการให้คำปรึกษาและดำเนินการ ให้มี การรับตั้งครรภ์แทนดำเนินการขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนที่จะมีการ ให้บริการใดๆ เกี่ยวกับการรับตั้งครรภ์แทน

3.4 อาจจะมีการตั้งองค์กรหรือกฎหมายเฉพาะที่เข้ามาควบคุมการวิจัยและพัฒนา ทางด้านเทคโนโลยีทางการเจริญพันธุ์ จะส่งผลให้เกิด ความตื่นตัวในการวิจัยในแขนงดังกล่าวใน ประเทศ และจะมีนักวิจัยจากต่างประเทศที่กล้าที่จะเข้ามาร่วมทำงานวิจัย ดังกล่าวในประเทศมาก ยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นจากตัวอย่างชัดเจนในกรณีของประเทศอังกฤษที่มีการตั้งองค์กรที่ชื่อ Human fertilization and embryo authority ซึ่งองค์กรดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับการเก็บ รักษาและใช้ประโยชน์จากเซลล์สืบพันธุ์และตัวอ่อน นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการที่จะอนุมัติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบพันธุ์ ตัวอ่อนและสเต็มเซลล์ (Stem cell) อีกด้วย การตั้งองค์กร ดังกล่าวก่อให้เกิด ความชัดเจนต่อนโยบายของรัฐบาล เมื่อนโยบายรัฐมีค วามชัดเจนนักลงทุนก็มีความกล้าที่จะมาลงทุนทำการวิจัยมากยิ่งขึ้นส่งผลให้การวิ จัยด้านดังกล่าวของประเทศมีค วามเจริญก้าวหน้าในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างของประเทศอังกฤษที่เป็นต้นกำเนิดของการค้นพบ ดีเอ็นเอ การทำเด็กหลอดแก้ว

3.5 ในเรื่องของเขตอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาการกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ นั้น เนื่องจากในการกระทำ ความผิดฐานหนึ่งย่อมมีศาลที่มีเขตอำนาจเกี่ยวพันกัน เช่น มูลคดีทำสัญญาที่หนึ่ง แต่ดำเนินการปฏิสนธิอีกที่หนึ่ง เช่นนี้ในพระราชบัญญัติควรมีการกำหนดศาลที่มีเขตอำนาจในความผิดนั้นๆ ให้ชัดเจน

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการรับตั้งครรภ์แทน

4.1 รัฐควรกำหนดให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทน และควรกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า หากทั้งฝ่ายคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรและหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนสามารถตกลงกันได้ ทั้งสองฝ่ายอาจร่วมกันยื่นคำร้องต่อศาลภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ขอให้ศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสนั้นเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย

4.2 หากมีการออกกฎหมายเกี่ยวสถานะค วามเป็นบิดามารดาดังกล่าวแล้ว ควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่ ได้เป็นญาติโดยสายโลหิตของ คู่สมรสนั้นเป็น หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนได้แต่จำเป็นต้องสร้างระบบที่จะป้องกันไม่ให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากหญิงที่รับตั้ง ครรภ์แทนได้อย่างแท้จริงด้วย

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจปกครองเด็กที่เกิดจากการรับตั้งครรภ์แทน

5.1 หากรัฐยังคงเลือกที่จะกำหนด ให้หญิงที่รับตั้งครรภ์ แทนเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก รัฐควรบัญญัติกฎหมาย ให้สิทธิแก่ คู่สมรสที่ต้องการมีบุตรให้ สามารถที่จะดำเนินคดีทางศาลขอให้ ศาลมีคำสั่งเพิกถอนอำนาจการปกครองเด็กของหญิงที่รับตั้งครรภ์ แทนได้ และควรเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการขอให้ ศาลเพิกถอนการ ใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาโดยถือว่า การไม่ ส่งมอบเด็กที่เกิดจากการรับตั้ง ครรภ์แทนให้ ตามสัญญาเป็น เหตุในการขอเพิกถอนอำนาจปกครองเด็กได้

5.2 ในคดีเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจปกครองของเด็กระหว่าง วงคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรกับหญิงที่รับตั้งคร รภ์แทน ศาลจะต้องถือประโยชน์ สูงสุดของเด็ก เป็นสำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญารับตั้งครรภ์แทน ไม่ว่าจะมียกข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิในตัวเด็กอย่างไร การกำหนดหลักการนี้จะช ่วยให้ศาลพิจารณากำหนดอำนาจปกครองเด็กให้ เหมาะสมกับกรณีที่เกิดขึ้นได้ เป็นอย่างดี ซึ่งศาลมีอำนาจที่จะกำหนดให้ อำนาจปกครองตกอยู่ แก่ฝ่ายคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรได้ แม้ว่าคู่สมรสนั้นจะไม่ได้เป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กก็ตาม หรือจะกำหนดให้หญิงที่รับตั้งครร ภ์แทนมีอำนาจปกครองเด็กก็ได้ และในบางกรณี หากศาลเห็น ว่าทั้งสองฝ่ายไม่มีความเหมาะสมที่จะมีอำนาจปกครองเด็ก ศาลอาจกำหนดให้บุคคลที่สามเป็นผู้มีอำนาจปกครองเด็กนั้นได้

การรับตั้งกรรมการแทนเป็นปี ญหาที่มีค วามสลับซับซ้อน เกี่ยวข้องกับ มาตรฐานทาง จริยธรรมของบุคคลหลายฝ่าย ต่างฝั ยต่างมีเหตุผลสนับสนุน ความคิดเห็นของตนเองและคัดค้าน ความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ และเป็นการยากที่จะตัดสินว่าความเห็นของฝ่ายใดผิดหรือฝ่ายใด ถูกทั้งหมด กฎหมายเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการกำหนดมาตรฐานการอยู่ร่วมกันของผู้คนใน สังคมเท่านั้น บางครั้งจึงอาจสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของกลุ่ม มคนฝ่ายหนึ่ง แต่ขัดแย้ง กับมาตรฐานจริยธรรมของกลุ่ม มคนอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ ทางเลือกในการบัญญัติกฎหมายในแต่ละกรณี นั้นย่อมต้องมีข้อดีและข้อเสียในตัวเอง ไม่ มีทางที่กฎหมาย ในลักษณะเช่นนี้จะมีทางสมบูรณ์ และ เป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝั ยได้ มาตรการที่สำคัญที่สุดในการบัญญัติกฎหมายในลักษณะ เช่นนี้ คือการสร้างกระบวนการที่จะสามารถทำให้ ประชาชน ได้รับรู้และตระหนักถึงค วามจำเป็นในการ ตรากฎหมาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการเหล่านี้ให้มาก ที่สุดด้วย

5.3 ในบางกรณีมาตรการที่ร่างฉบับนี้ที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นการขัดข วาสติขิของหญิง ที่รับตั้งกรรมการหรือคู่สมรสของหญิงที่รับตั้งค วรรค์แทนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เช่น กรณีตามที่ได้ยกตัวอย่างไป การที่กฎหมายไปจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของ หญิงหรือคู่สมรสของหญิงเช่นว่านั้น เป็นการไปละเมิดต่อสิทธิของมนุษย์ ชนในฐานะค วามเป็น พลเมืองของรัฐอย่างชัดเจน ดังนั้นควรที่จะเปิดโอกาสให้ มีการฟ้องคดีในกรณีดังที่ได้อธิบายไป ตอนต้นด้วย